

Eliminarea valorilor și a finanțării din cercetarea fundamentală de matematică (Elimination of specialists and financial means from mathematical fundamental research)

DORIN POPESCU

Institutul de Matematică „Simion Stoilow” al Academiei Române, Calea Griviței 21, București, România

The evaluation of our researchers and their research projects should be made by specialists of high level mainly by foreign specialists without using the Impact Factor.

Keywords: Academic evaluation, Scientometry and evaluation, Deficiency of research financial means

Lipsa unei finanțări decente ca și atribuirea fondurilor existente în competiții de proiecte de cercetare evaluate necorespunzător sunt, în principal, problemele cercetării fundamentale de matematică. De asemenea, folosirea fără discernământ a unor indici scientometrici nerelevanți pentru acordarea de premii, granturi și avansări a condus la o falsă ierarhie a valorilor. În cele ce urmează, prezentăm aceste probleme.

1) Mi se pare normal ca așa-zisa cercetare aplicată să fie finanțată, în principal, de sectorul productiv și nu de ministerul nostru. Ideea finanțării unei cooperări între institute de cercetare și întreprinderi pare interesantă, dar mă tem că ascunde, în fond, finanțarea de la buget a unor întreprinderi neviabile din sectorul privat.

2) Evaluarea proiectelor din cercetare măcar în matematică, trebuie făcută covârșitor de evaluatori străini, obiectivi și profesioniști în domeniu. Cea mai corectă competiție a fost făcută pe vremea ministrului Funeriu, când s-au folosit, într-adevăr, evaluatori străini.

În competiția pentru tineri de anul trecut (în afara finanțării foarte reduse care a permis ca doar 10% din proiectele depuse să primească finanțare) s-au întâmplat lucruri dubioase, pe care le atribui prezentei unor evaluatori neprofesioniști sau rău intenționați. Există oameni cu dosare extrem de valoroase și propuneri de proiecte pe linia principală de cercetare în domeniu, care au obținut punctaje insuficiente calificării. Există oameni care au avut evaluări cu diferențe prea mari între evaluatori și care, urmare a contestației, au obținut punctaje mult superioare celui inițial.

Ca evaluator și raportor, am asistat neputincios. Cum se proceda? Evaluatorul din mafie lăuda proiectul, dar inexplicabil, dădea doar o treime din punctajul care se cuvenea și cu toate eforturile celorlalți evaluatori, de bună credință, îl aducea la un punctaj relativ mic și proiectul nu primea finanțare.

Domenii întregi ca geometria, algebra n-au avut niciun proiect acceptat.

Desigur, putem da vina pe insuficiența fondurilor. Dar, cum explicăm insistența cu care ministerul se lupta să finanțeze învățământul privat preșcolar, care nu e nici măcar obligatoriu. Trebuie să adaug faptul că există unități private acreditate, care nu-și doresc această finanțare.

3) Studii importante (vezi cel al Uniunii matematicienilor

http://www.mathunion.org/fileadmin/IMU/Report/140810_Evaluation_of_Individuals_WEB.pdf

sau cele ale lui Vasile Brînzănescu [1],[2] și Sergiu Moroianu [3]) indică nocivitatea utilizării factorului de impact (FI) ca indice scientometric pentru evaluarea nivelului revistelor de matematică pură sau aplicată. Din cauza instabilității lui și a faptului că prin autocitări și citări încrucișate poate fi crescut, în mod fals, acesta nu ar trebui folosit în nicio competiție care se vrea serioasă. Este suficient să se compare pozițiile unor reviste în funcție de FI și indicele AIS (Article Influence Scor) numit la noi factorul de influență relativă.

Un exemplu absolut notoriu este revista „Fixed Point Theory and applications” (pe scurt FPTA) care ocupă locul 6 după FI în lume între revistele de matematică, în timp ce reviste vechi, serioase precum

„Crelle J.” ocupă locul 23, „Annales de l'Ecole Normale Supérieure” ocupă locul 19.

Cum a ajuns FPTA să aibă un factor de impact uriaș? În primul rând, având o rată de autocitări de 29%, la care se adaugă o mulțime de citări aiurea pe prietenii. Folosirea factorului AIS este mai potrivită momentan, pentru că impostorii nu știu încă să-l păcălească. În lista primelor 10 reviste de matematică slabe, dar cu factor de impact mare comparativ cu factorul AIS, la 8 din ele este același editor (vezi FPTA, Journal of inequalities and applications, Advances in difference equations, Boundary value problems, Abstract and Applied Analysis, Carpathian Journal of Mathematics, Journal of nonlinear and convex analysis, Mathematical inequalities & applications). Printre aceste 10 reviste găsim și 3 românești, la una fiind editor același domn alături, desigur, de impostorii noștri, care ocupă, din păcate, un loc important în ierarhia falsă a valorilor românești (celelalte două fiind: Fixed Point Theory (de la Cluj) și Balkan Journal of Geometry and its Applications). Unele din aceste reviste românești au fost scoase de două ori de la evaluări din cauza atitudinii frauduloase mult prea evidente. Este și aceasta o explicație a insistenței cu care UEFISCDI sau mai degrabă CNATDCU dorește aplicarea factorului de impact în locul lui AIS, folosit la noi în facultate.

Dar, mai există o problemă. După cum știți, la medicină se citează enorm și, în consecință, revistele lor au un factor de impact uriaș. Deci, nu putem compara factorul de impact de la revistele medicale cu factorul de impact de la revistele matematice. Mai dificil este că și în cadrul matematicii, există domenii unde factorul de impact este foarte mare în raport cu altele. De exemplu, la revistele de ecuații diferențiale se citează cam de 3,5 ori mai mult pe pagină ca la revistele de algebră. Am mai făcut și lucrări în colaborare pe domenii vecine și am avut surpriza să văd că eu am pus 2 lucrări la referințe, în timp ce colaboratorul meu - un matematician foarte serios - a pus 20 de lucrări, că așa se pune în domeniul lor.

Dacă totuși se vor mai folosi acești indici, propun să fie folosit AIS, eventual împărțit la indicele AIS cel mai mare existent pe domeniul sau subdomeniul considerat. Asta ca să nu mai existe discrepanțe mari între domenii. Oricum, ar trebui, însă, ca analizarea listelor de reviste folosite pentru premieri, granturi, avansări să fie făcută de matematicieni profesioniști, recunoscuți pe plan mondial și nu de către personalul administrativ sau impostori.

4) Ne-am dori reluarea unor programe mai vechi de organizare de conferințe, școli și workshopuri unde să putem invita pe cineva de valoare de afară, care să lucreze cu noi. Noi am avut o tradiție în

această direcție, încă din perioada comunistă, care, însă, ne este din ce în ce mai greu s-o menținem. Am să dau un exemplu fericit: Școala Națională de Algebră apărută în 1985 (vezi <http://math.univ-ovidius.ro/sna/eng/..%5Crom%5Cindex.html>) a funcționat relativ bine până în 1989, având o modestă finanțare, cu care însă ne-am descurcat. După '89 au existat, inițial, unele programe în cadrul cărora am reușit să finanțăm Școala noastră. Ultima dată a fost la a douăzecea Școală, din 2012, când am putut s-o facem la Mangalia cu câțiva invitați străini, totul suportat de un proiect PN -II ID-SSA. Apoi, lucrurile s-au stricat și următoarele Școli s-au făcut în București, având ca invitat un prieten de afară pe banii lui. Anul acesta, s-a reușit pentru a 24-a Școală o finanțare record de la European Math. Soc și o fundație din Olanda, cu ajutorul cărora ne facem o excelentă Școală cu mulți invitați străini la Moeciu (vezi <http://math.univ-ovidius.ro/sna/index.aspx>). La anul, nu cred că vom mai primi de undeva finanțare, așa că, încetul cu încetul, entuziasmul va scădea și școala noastră va dispărea și poate chiar matematica fundamentală românească, deoarece în cercetare nu se pot face pauze.

Bibliografie

- [1] Vasile Brînzănescu, *Factorul de impact versus scorul de influență al articolului în matematică*, Revista de Politica Științei și Scientometrie - Serie nouă, 2(1), p. 28 (2013).
- [2] Vasile Brînzănescu, *Scientometrie și evaluare academică*, Revista de Politica Științei și Scientometrie - Serie nouă, 5(1), p. 40 (2016).
- [3] Sergiu Moroianu, *Analiza bibliometrică a centrelor de cercetare în matematica pură din România*, Revista de Politica Științei și Scientometrie - Serie nouă, 2(1), p. 34 (2013).

Autor corespondent: dorin.popescu@imar.ro